

Felvidéki Híradó.

VEGYESTARTALMÚ HETILAP.

A Magyarországi Kárpát Egyesület Herceg Szász Coburg-Gothai Fülöp Ö királyi fensége védnöksége alatt álló Szittnya Osztályának közlése.

Előzetési ára:

Egész évre . . . 3 lit — kr.
Fél évre . . . 1 — 50 —
Negyed évre . . . 80 —

Feltétlen szerkesztők:

VÖRÖS FERENCZ és NAGY ISTVÁN.

A lap szerepléséről illető közleményeket kérjük Tur-Szt.-Mártonba küldeni.

Megjelenik minden **csarnapon**.

Hivatalos hird-tészek díja:

100 szög 2 frt., ezentúl minden megkezdett szász szónál 50 krral több.

Hajdan és most.

Selmezbánya, 1887. jan. 19.

I.

Carneval herceg generalissimus riadót fúvatott; csatasorba állt a régi felvilág.

Ott látom „Don Juan” „Kék szakáll.” „Nő ki ő?” stb. seregét s közbe-közbe sorak között trémázva áll a bakfisellék csoportja.

Észak honától le Afrika sivatagjág, nyugattól a kínai falig hallatszik el a riadó s nem született még meg, s nem is születik meg soha az a felér ezár, kinek szavára ily nagy számban szállnának sikra harezosai.

A nagy és díszes tömeg csakhamar repülő párokká egyesül s víg zene hangjai mellett fél világrészek fordítanak hátat Búnak, Búnatnak (ezek magyar nemzeti istenek) sőt Mars fenyegetéseinek is, kit Bachus hosszú nyakú boros palackokkal fűz ki parkettéről nyugtalan vérif diplomáták cabinetjébe és arzenalokba.

A hegedűszó, klarinét, hárfá, guzlietza stb. ördögös hangjaiba belevegylt ugyan a másik felvilágresz panaszhangja; ánde ezt csak kevesen hallják meg s még kevesebben hallgatják meg.

Mi e kevesek közé tartozunk. s tolluk alá tolt! a panaszok hallatára támadt ezernyi gondolat; esse telni kívánók az általános öröm mellett azt az örís fájdalmat, mely ajkára vette a panaszt.

Ánde a világrájdalom nem divat többé, betegnek deklarálják azt, ki arról ír vagy beszél; én pedig azt szeretném, hogy meghallgattatnám,

éző a nagy világból egy kisebb világba térek, s e lapok hivatásához képest az itthonról, a mi szép felföldünkről szedem sorokba gondolatomat, mindenek előtt azonban az én ott-honomról a legősibb bányavárosról.

De a megszokott „ős” jelző a multba viszen vissza, a fényes multba s így meg nem állhatom, hogy a jelent a hajdammal össze ne hasonlítam.

Lássunk egy vonást a hajdamból. A „víribus unitis” jelszót csak nyabban hangoztatjuk ugyan oly gyakran, a régiek azonban már víribus unitis eselekedtek is.

A vallásos és erkölcsös élet követségére intő szó nem szorult a kongó templom falai közé, terjesztette azt a városi magistratus, a czéhek csoportja s általában a közélet emberei.

A magistratus, melyet oly kicsiny-löleg bölcsen szeret nevezni a bizonyonyal kevésbé büles utókor, humanus törvényekkel, szabályzatokkal ápolta az erkölcsöt, s pelengérel pallossal sújtá az ellen vétőket. A szintén kicsinylésben részesülő czéhek meg minden alkalmat felhásználtak, hogy a magistrátust támogassák.

A körökben felmerült felavatás, felzabadulás egy-egy ünnepe volt a polgári erkölcsöknek.

A vallásossággal karöltve járt az emberbaráti érzelem növekedése is; mely aztán oly intézményeknek lett letesítőjévé, melyek állandó hirdetői a hajdan nemes irányának.

Itt áll -- teszem azt -- Selmezbánya területén levő 8-9 istenházán s nagybecsi kúnesin kívül a gazdag alappi bíró városi kórház, mely tisztán selmezei polgárok ember-szeretetének köszöni létét.

A már csak papíron levő, valamint a valósággal létező alapítványok, ösztöndíjak is a régi idők emberies gondolkodásának tanúi.

S ezekkel szemben mit mutat fel a jelenkor? Kétség kívül sok minden jó kezdeményezést, de annál kevesebb állandó művét az emberszeretetek.

A poigár, kit a vele született elő-jogok tekintélyes állásba, a szerenese pedig kedvező anyagi helyzetbe juttatott nem gondol többé -- csak kevés a kivétel -- arra, hogy földi javaiban halála esetén valamely közintézet is részesüljön. Az erkölcs nemesített czélzó ösztöndíjak alapítványok csak kamatjaikból nőnek, de nem újabb adakozásokból. Talán kihalt belőlünk az adakozási hajlam, nincs érzékünk emberbarátaink szenvedéseit iránt?

Mellözve a kérdésekre a válasz adását, arra utalunk, hogy városunkban „az evang. nőegylet” s a „gyermekbarát egylet”-en kívül nem keletkezett s működik újabban egyéb segítő egyesület a társadalom erejéből.

Az általános szegényalap is nem annyira önkénytes, mint inkább szabályrendeletezett adakozáson tengődik.

Hajdan az ecclésia, a magistratus, a czéhek víribus unitis nevelték az adakozási hajlamot; ma meg szabályrendelet ösztökéli azt.

Amazok szavára minden örvendetes családli eseményből, a szerenese beköszöntéséből önkénytes adakozás támadt, melyből a szegénynek ruházása, az éhezőknek élelemre jutott s e mellett maradt az örvendezőnek is. Manapság azonban városi statumut paranosolja azt, hogy a művész, bívész, színész, műkedvelő, pörvesztes fél,

szíves adakozóvá váljék s gyarapítsa a szegény alapot.

Hogy mire vezet ez, vagy inkább, hogy mire vezessen ez bennünket, erről más alkalommal szólunk.

A vegetarianismusról.

Ha egyáltalán a természettől eltérő állapotot feltehetünk, úgy ezt más nem idézheti elő, mint az embernek öntudatos akarat. A kérdést tehát, melyik a természetnek megfelelő tápszer, úgy kellene alakítanunk: Mivel táplálkozunk, mielőtt életmódunkat az öntudatlan ösztön vezette, mielőtt öntudatos megfontolásból valogatni kezdtünk? Mi más szavakkal annyit tesz: mi volt tápszerünk, mielőtt emberek lettünk? Mert épen az emberek természetében rejlik, hogy természetellenesen él. Avagy nem természetellenese, hogy az emberi nem, melynek bőlesége talán a tropikus éghajlatban ringott, a magas éjszakkak hózódot? Nem természetellenes, hogy házakat építünk, s egész erdősegeket irtunk, hogy azokban lakhassunk? S az egyik természetellenes állapot vajjon nem volna-e a másikat maga után.

Ha tehát szigoruan tudományosan állítjuk fel a kérdést, nem fogjuk kérdezni, mi a természettel meggyező, hanem e kérdést a kérdések egész sorára felbontjuk. S első sorban kérdezni fogjuk: Vajjon a hús tápszer az embernek ártalmas-e? Ez világos kérdés, melyre talán a kísérleti tények alapján felelni lehetéges. Csakhogy mindegyik kísérlet nem volt megtevé. Őket, a vegetarianusok ezreit, és ezreit e kérdés talán gondolkodóba ejti, de úgy vélem, hogy ők mindnyájan a kísérletet nem tették meg. Mert kísérletet tenni nem oly könnyű! Valami exact kísérletre nézve az első követelmény az, hogy annak megfigyelése szétvájból,

TÁRCSA.

A régi magyar udvarház és a régi magyar nök.

Írta: Révész Lajos.

(Folytatás.)

És jó részben épen azért nem szándékozom a régi magyar nőkről, mint gazdasszonyokról, bővebben beszélni, mert e téren való jeleségük ügyis közüdomású. Aztán még más téren is érvényesíteni tudták ok ama kiváló szép tulajdonságait, melyek minden magyar nővel vele születtek. A családban és a társadalomban is igen fontos szerep várt a magyar nőre, a régi időkben épen úgy, mint ma.

Nem nyújtanak hűséges rajzot a régi magyar nőkről -- és tölem: tanítóitól méltán rose néven vehetné mindenki, -- ha legalább néhány szóval meg nem emlékezném a nemzeties nevelés terén kifejtett áldásos működésükről. -- Megtörtént ugyan, hogy egyes családok -- kivételes körülmények között -- már a mult században zárdákba adták leánykaikat nevelés végett; ha nem általában a gyermekek nevelése a családban kezdetett és végeztetett be. -- Ott nőttek fel az ifjak a dalás apák mellett, hasonló hösökkel; a leányok a mama védő szárnyai alatt kiváló gazdasszonyokká, deli

hajadonokká. Az apa és az anya példája volt a legjobb iskola. Ezeknek egymáshoz való gyöngédsége a gyermekekben tiszteletet ébresztett; az apa vítezi tettei a fiakat hasonlókra lelkesítették; az anya mindenre kitérjedő figyelmé, s dénk részvételé férje minden ügyében a leányokat nemcsak ügyességre, hanem egyúttal a nemzeti ügyek iránt való érdeklődésre ébresztették. -- S aztán ne higgyük, hogy a régi nők ama szokása, mely szerint leánykaiknak a hosszú tél estéken a családés és jobbagység leányaival együtt kellett fanni, szöni, -- hatványára vált volna gyermekeik lelki fejlődésének. A világért sem. E fonákban kituno iskolát bírtak az ösök, a nélkül, hogy talán erre gondoltak volna. -- A családés leányai között mindig akadt egy-egy csatlós, vagy fegyveres szolga leánya, aki az atyjától halott hosi kalandokait a maga egyszerűségével, naivságával, esuda-szépen tudta elmesélni.

E mesékben tanult meg először abrandozni a régi magyar nő a hős lovagról, akit majd szíve minden szerelmével szeressen; e mesékben fejlődött benne az a lelkes érzés, hogy „magyar nőnek születni szép és nagy gondolat.” -- Aztán még más hasznok is volt e fonákknak; az t. i. hogy a kőznép gyermekeivel süriben érintkezvén, megtanult megismerkedni ezeknek egyszerű gondolkodás módját, szokásaikat, -- és ez egyszerű emberek panaszai mindig megtalálta az utat szívéhez. Ennek köszönhető a régi magyar nők ama jellemző tulajdonsága, hogy

az alantabb sorsúakhoz leereszkedők, nyajások voltak és soha nem mentek el szenvedő mellett, hogy meg ne vigasztaltak, fel ne segítettek volna.

Ha megessett olykor, hogy valamely családapának -- betegsége, vagy más egyéb okai miatt -- nem volt módjában fiát úgy nevelni, mint azt a kor a rangjabeliektől megkivánta; -- akkor valamely rokonához, jó barátjához adta növendék fiát nevelésbe. -- Ezek voltak azután az apródok, vagy inasok. -- Nem a mai értelemben vett inasok, mert a család fiaival „egyenlo nevelésben, tiszteletben részesítettek, hanem annyiban mégis inasok, hogy a családot ok szolgálták ki kisérték vadászataira, sőt az úrnőnél is végeztek apród-szolgálatokat, hogy kellő ügyességet, ügynevezett módorrt sajátítsanak el.

Sőt még a leány-gyermekeket is szokás volt a házól kiadni s egyes előkelő úrnő gondjaira bízni kinek gyermekei nem lévén, szívesen fogadta magához rokonai serdülő leányokat, vagy egyes elszegényült nemes család árva maradt gyermekeit nevelés végett. -- Az ilyen valóban jöltevő úrnők messze földön híresek voltak; úgy neveztek őket, hogy „família anyák.” Valóban megtisztelő név, méltó ama nemes lelkekhez, akik hivatásukat ilyen magasztosan fogták fel. Ilyen „família anyá” volt, pl. Bethlen Kata, özv. grf. Teleki Józsefné a mult század első felében. Erdélyben, kiról azt írja Bód Péter: udvara olyan volt, mint egy jól

rendezett klastrom; élete mások előtt példa és világos tükör. *)

Nem tanultak itt a leányok klavirozni, angolul, francziálul beszélni; sőt a mai előkelő leányokkal a görög és római mythologyból sem állának ki a verseny (ami pedig, mellesleg mondvá, szerfölött érdekes studium leány-gyermekek számára); hanem megtanulták mindazt, amire, mint jó házi asszonyoknak, példás magyar nőnek valaha szükségük leendett; a közjóért áldozatra kész, szelíd, szorgalmas és az Istenhez igaz lelki buzgalommal fölemelkedni tudó hajadonokká lettek, kikért messze földről oda szerlegettek a haztíz néző ifjak és szerencséseknak érezték magukat, ha e kituno házból nyerhettek maguknak élettársat.

Megvallom: e példányszerű nő a régi magyar nők mintaképe gyanánt lebegett előttem rég idők óta; most is meghat, ha elgondolom azokat a rendkívüli szenvedéseket melyek a belyett, hogy lelki erjét megtörték volna, csak buzgóbbá tették a közjó emelése érdekében. -- Hanem csalómnak talán inkább megfelel, ha egy másik magyar nő életrajzát vázolom, hogy példában mutassam meg: mire volt képes a régi magyar nő, ha a sors lelki erjét próbára tette?!

Szives emlegetniük C s e e y Honáról, a nagy Wesselényi Miklós édes anyjáról mondok el röviden egyet- s más. -- Zsilinszky Mihály **) öt magyar Kornéli-

*) Zsilinszky: Magyar hőlykek 174 l.

**) Magyar hőlykek: 179. l.

miféle okozatok maradnak el, az azokat előidéző gyanúok — mindenben hasonló körülmények között — elhárítassák, s azután annak megállapítása végett, hogy az elmaradt okozatok közül melyik lép ismét előtérbe, a kérdéses ok ismét felhasználassék. E szerint tehát a hús tápszert kerülni kellene, anélkül azonban, hogy egyéb más életmódonk változtatnánk.

De mit tesz a vegetáriánus? Azon eszmének hódolva, hogy a természetnek megfelelően éjen, mindent eltávolít magától, mi a természetellenesség gyanújában tünik fel előtte; tehát nemcsak a hús elédet, hanem minden narkotikus szert, a kávé, teát, az alkoholt. Minden nagyobb étvéllel, vacsorával s általában minden mértékeltenséggel felhagy; s ki eddig csak a szobalevegőt szítja, szenvedélyes járkáló lesz, s nem tud eléggé betelni a szabad levegővel. Sőt ruházatát is megváltoztatja, kezdi követni Jagert, s ha e megváltoztatott életmód mellett magában érzi, minden előbbi bajját a húst okozta. Kalapot kell emelni minden ember előtt, ki az uralkodó nézetek ellen fellép. A nagy művészet s mindenek között a legnagyobb, az éni tudás művészet, semmi haladást nem tehet, ha a kísérlet gyarló, s ha mindenki gondolkodás nélkül utánozza azt, mit előtte már mások is tettek. De a kísérletnek logikáinak kell lennie. Különben ott maradunk, hol voltunk.

A kísérletet tehát csak oly módon eszközölhetjük, hogy ha a hús táplálékot mellőzzük, egyebet azonban életmódonkunkon változtatunk. De ha életmódunk más változásoknak is volna alávetve, akkor bizonyos idő múlva a növénytápszereken kívül háttápszérral is kell táplálkoznunk. Ez időnek nem szabad túlságos rövidnek lennie, mert nem szabad felednünk, hogy az ember több hét-néhány keresztl is lehet egyáltalán minden élelem nélkül. Azt nem várhatjuk, hogy a rossz táplálkozás következményei azonnal előtérbe lépjenek. Erre nézve egy év a legrövidebb időköz. Már az időszakok változása is ezt hozza magával; alaplatán volna pl. vegyes táplálkozásból származó téli egészségi állapotunkat a növénytápszerekből kitöltő nyári állapottal összehasonlítani. Enneközt az indítványoznánk, hogy több éven keresztül felváltva egyik éven vegyes, más éven növénytápszérral táplálkozzunk. Kevés számú esztendő a kérdés eldöntéséhez nem elegendő, mert tudvaleg az a közmemőködő tényezőik hatásai, melyekre nézve világos átnézetünk nem lehet, csak hosszú kísérletezés után háríthatók el.

Ez a kísérletnek statisztikai módszereken alapuló kombinációja, mely módszer a kérdés megoldására nézve a legalkalmasabbnak mutatkozik. Azon kívül a kísérleteket számos egyéneknek kellene véghez vinni. Az emberek egyéni különbségei a táplálkozás tekintetében

ből szintén meglepően nagyok. Továbbá tekintetbe kell vennünk, hogy a táplálkozás hatása csak oly egyéneknek észlelhető, kik úgy testileg, mint szellemileg kitartóan tevékenyek. Ha ezen kísérleteknél tárgyalgások megfigyelés után bebizonyítható volna, hogy a kísérletezőknek magukat alávetett egyének azok években, melyekben tisztán csak növénytápszérral táplálkoztak, sokkal fejlettebbek és tevékenyebbek, mint a vegyes tápszérral átvett években, akkor a vegetáriánusoknak igazuk volna.

(Folyt. köv.)

HIREINK.

Árvából. Lapunk mult számában az Alsó-Kubinban, f. hó 15-én tartott tancszestélyről megjelent hírt vonatkozólag megjegyezzük, hogy e tudósítást nem alsó-kubini rendes levelezőnkől kaptuk, hanem a meghívó alapján egy, más megyebeli ír küldte be szerkesztőségünknek.

A szerkesztő.

Ma vasárnap Nemeszton a felvidéki értelmiségének néhány lelkes tagja kezdeményezésére hangverseny rendezését, melyre az alsó-kubini magyar dalegyesület szüles közremöködöl gondoltok. A dalegyesület tagjában ama szempontok, a mik a rendezőszéket vezették; a teljes helyeslés impressziót kellették; kész örömmel ígérték meg tehát közremöködésüket annnyal is inkább, mert így némi részt vehettek ama dícsendő tevékenységben, a melylyel a felső vidék lelkesei a megye két nagy vidéke tarsadalmát a nemcs szórakozásny egyesíteni iparkodnak. Ez estély iránt megyeztetés igen nagy az érdeklődés.

A farsang elénkeknek ígértek Árvában. Már eddiglé is több mulatság rendezett. Még kisebb idöközben következtek egymásután két estély, mely mindkettő kulturális czélok alapóval ves kapcsolatos. Ez estélyek a népmösztök hangverseny, s alsó-kubini népszerű felolvasó estély, mely február hó 13-án fog megtartani.

A f. hó 9-én tartott alsó-kubini népszerű felolvasó-estélyi érkelesi sikeréről lapunk mult számában már megemlékeztünk. Ez estély, mint minket értesítettek, a nyárgalja is egészen végre sikerült, amennyiben az összes bevétel 192 forint volt. Ez összegből felülírtésképpen 27 ft. a magyar dalegyesület pénztárosának adottt az; a többi a tavalyi s az ez idei összes estélyek költségeinek fedezésére fog fordítottat.

Csak nem régen érkezett élt helybenhagyólak a belügyi Miniszteriumtól Árva megye egyik szabályrendelet, mely a közigyelésen való elnökhelyettesítésről szól az esetre, ha a gyűlés vezetésében főispán,

alispán és főjegyző is akadályozva volnának, rendelvén így esetekben, hogy a közigyelés az árvászeki elnök elnököljön. Bár ilyenét eszt igen-igen gyéren előfordulóknak látszik, megyénkben mégis bekövetkezett. Egy idö óta a megye mind három vezérhivatlanoka ugyanis betegesbégben 'synyilódott. Nagy öröme azonban nagyszámú tisztelőknök egy főispán, mint az alispán és főjegyző ez idöszerint már javuló félben vannak. Adja az Ég, hogy mihamar teljes és tartós egészségnök örvendhessenek.

Az idöjárás ugyancsak kipótlni akarja az elmulasztottakat. Az enyhe, a csapadékos decemberb fagyaszító hélv váltotta fel január hóban. A hőmérő napközben 16–18 fokra, éjje 22–24-re is leszáll. Körös-körül hó fedt a hegyek ormait és lejtöit. Az Árva erögjén szenvedélyes koresolyázók vig és kitartó csapata siklik fel s alá.

Nyilvános nyugtázás. A f. évi január hó 9-én Alsó-Kubinban, a megyeház nagyeremben tartott felolvasó-estély alkalmából az alsó-kubini magyar dalegyesület javára felülírtésképpen befolyt 27 azaz huszonhét forint, mely összeghez szüves adakozásokkal hozzájárultak a következők: Szmeszányi Dárius, Árva megye főispánja; Szmeszányi György, Árva megye alispánja; Porubsky J. Jenö, országgyűlési képviselő; Zmeskall Mihály, kir. tanfelügyelő; Mányi József, Schwarz Vilmos kir. mérnökök; Abaffy Ágost, Abaffy Sándor, Dr. Heitler Samu, Ferenczi Sándor, Szontágh Samu, Mursitz Andor és Borszék Már.

Bauer Soma.

tanár, mint pénztáros.

Liptóból. Liptó-Szt. Miklós f. hó 15-én nyitottak meg nagy ünnepélyességgel a Verbecz község által épített dísztermet. Ez ünnepélyességnek különös jelentőséget ad azon körülmény, hogy a termet Bánfalvi magyar szintársulata nyitotta meg, magyar szó hangzótt benne először. A szent-miklósi magyar közönségnek van tehát egy alkalmas terme, mely nagyban elősegitheti a társadalmi élet felpezsdülését s a hazafias elemek tömörülését. Szeretjük hinni, hogy a szent-miklósi közönség is élénk részt fog venni ezutan a társadalmi mozgalmakban s a többi felvidéki városokkal együtt törekedni fog a magyar társadalom megeremtesége érdekében. Teljes elismeréssel üdvözöljük Jóob Gyula, Miklós Károly és Eördög Alajos urakat, kik a közügynek s a magyar hazafiaságnak tettek hasznos szolgálatot az által, hogy a terem létesült s hogy magyar szóval avattak fel. Elöadottot 'Fabrizius leánya' címü darab, melyet Mihálik József özmö előzött meg.

Zólyomból. Dr. Heinrich Ernö e hó 8-án jegyezte el özv. Grunn Janosné kedves leányát, Irmát. Szévböl üdvözöljük a leendő part.

A besztercebányai tisztviselő fogyzásit szövetkezte e hó 23-án d. u. 3 órakor tartja évi közgyűlést, melynek tárgyszorozata a következő: Igazgatói jelentés; a számadások megvizsgálása, a mérleg megállapítása és a netaláni nyereség feletti rendelkezés; a tisztviselök és az igazgató választmány lemondása; új tisztviselök s új választmány választása; végül az idöközben beadott indítványok tárgyalása.

(J—ch.). Január hó 6-án. Unthan C. H. ur második felléptéről csak ismétlhetjük azt, a mit első felléptének alkalmából már mondtunk. A színe került darab 'Egy nő ki az ablakon kiugrik' unalmas első felvonása után mindvégig derültségben tartotta a nagyszámu közönség. A darab sikerében a szereplök mindegyikének van érdeme.

Jan. 8-án a közönség kiváncsian tolt a színházba, volt közte olyan is, ki csak rikán szokott oda jarni. A különös vonzeröt Bellini Melia k. a. Weimari opera tagjának egyszeri s utolsó fellépte gyakorolta. Felvonások közben, énekel a kisasszony Meyerbeer Profétájából, majd Unthan hegedükisere mellett egy Serenadot. A közönség azonban egyik pírcez-szel sem volt megelégedve, s jogos kifogásokat emelt egy a választás, mint az előadás ellen.

Annál jobban mulatott Kneisler 4 felvonásos vigjátékán: 'A tiszteletes

ur keserüi-n, melynek előadása, egyik másik szereplök tulajzásitól eltekintve, sikerült. A szereplök mind jó kézben voltak, s a szereplök kedvelés játszóttak le azokat, mely — a mi már nem valö — még akkor is nyilatkozott, midön a kellö komolysággal a komikumot még hatványozni is kell. Kissé bántó még azon körülmény is, hogy a földszinti első padokból a sugöt előbb hallani, mint a szereplöt. Ezen is könnyü segíteni.

(J—ch.). A 'Jutalomjátékok sorozatát e hó 18-án Polgár kezdte meg; de nem hisszük, hogy a művészek, látva a kezdetet, valami sokat várnának az ilyen estétől, ha a program bármily változtatásokat s érdeket ígér is. Az első jutalomjátékon roppant kevés közönség jelent meg, mit nem is a mi nyira, az érdektelenségnek, mint inkább az egyszerű beállt zord idöjárásnak, kell tulajdonítani; a színház, dacára a sok fűtésnek, hideg, s komolyan lehet félni a megbetegedéstől. De ezen is segíthetni, kivált, ha a külsö ajtókat zárva tartatnak. Színe került ma este egy drámalet: 'A minister előszökjában', továbbá egy vigjáték: 'Legjobb az egycses ut.'. A jutalomjáték jobb eredményhez méltó bravúrral játszott, s mindenben segítségére voltak a többi szereplök ügyes játéknokkal. A két egyfelvonásos darab közt P. P. P. Mari zongora kíséret mellett Böccaeióból énekel egy románczot, Gyöngyös Étel pedig szavalt. Ugyancsak a szünidőben énekelte Kiss Luna gróf nagy arját, Lorándy pedig Maurice arját a Troubadour-ból. Hallottuk még a III. felvonásbeli börtön jelenetet is, melyben Leonórat P. P. P. Mari énekelte. — Látjuk, hogy a program elég változatosan volt összeállítva, s hisszük, hogy egyedül a fent említett ok tartotta vissza a közönséget attól, hogy a tarsulat oly kiváló tagját, mint Polgár, kedvezőbbben nem fogadták.

Csütörtökön jan. 20-án 'A kolduziak', ez előadás egészében végre elég jól ment, különösen kiemelendő Lorándy Jan Jenyik, P. P. P. Mari, (Laura) Kiss (Ollendorf), ez utóbli különösen játékaért érdemel dicseretet. Széni Arabella (Simon) esinos jelenség volt, csekély terjedelmü hangvájval ugyesen bánt, de játéka nem elég eleven. Rószik Ilonka (Bronislaw) szerepének naiv részeit szokott kedvességel adta, egybíránit ügylátszik az opperettben nem érzi magát egészt otthonosnak. Nem szabad megfeledkeznünk Polgárról (Enterich) ki a szerepében levő cumicumot ugyesen tudta visszaadni, arcjátéka ellenállhatatlan hatású volt. A csizmadiaök féle viczet megboeszítjuk neki. Közönség gyér számmal volt. (Argus).

Levelezés.

Korponán, 1887. jan. 18.

Tisztelet Szerkesztő ur!

Vártam, hogy nálammal hivatottabb tollu tudósítök kötelességének fogja tartani az általam alábbi sorokban foglaltakról b. lapja jelen tisztelet olvasóközönségét értesíteni; de miután eddigelé hiabavaló volt minden várakozásom: kezemb veszem a tollat s belepek b. lapja tudósítói sorába.

Korpona szab. kir. város. 'A közelmúlt idökök csak arról volt nevezetes, hogy hazánk egyik leggrögibb városainak egyike, hogy borával jégzsetük a gyermekeket és hogy az ultra-tötok — recte pászilavok — menedékhelye. De most már nagyot fordult az idök kezeke. A város levettete régi ruháját s minden tekintetben tetszöt színen tünik ki. A mult idök mulasztásai helyrejötvölak. Lakosságának érzelmei mintegy varázsütesre megváltoztak. Az ultratötok meghunyászkodva keseregnek az idök okozta változásokon. Vezetüköz az örök itélőbör széke előtt áll. A hordógyár megsemmisült, megalapítóí siratják befektettét garasait. Az ev. egyház templomában, nemzeti ünnepek alkalmával, magyar ének és beszéd hangzik. Az iskolák, ha afias tanerök alkalmazása folytán a magyar kultúra tényezőivé válta. Szóval: egy jobbkor fény, dereng felénk.

De mi okozta a város képnök és állapotának ily gyors változást? Városunk derék polgármesterének, Bujkóvszky Mihálynak az érdeme ez. A mióta a polgárság bizalmából a város élén áll, azóta megváltozott itt minden. Egyszerű neki kö-

magános órák alatt szüve a megszokadást faj — és mégis olyan édes a magány, olyan édes e szenvedés...!

Édes anyja előtt nem maradt több leánykájának e megváltozása — és a gyermek csak félig tudta dretjeni, amit önmaga előtt is csak félig mert bevallani.

Wesselenyi ez időben Galicia egyik nagyobb városában lakott, mint huszár kapitány; ez okból is, de meg mert az ifjú Erdély legzagdagabb föni családjának egyetlen fia volt. — az anyának nem sok reménye lehetett, hogy leánya valaha magára vonja Wesselenyi figyelmét.

Azóban segítségére jött a sors.

Wesselenyi ugyanis Galiciában igen különös ember hírében állott; ki kellemes tarsalgási modorával vad szenvedélyeket, a szép iránti lelkeséssel durvaságot köött össze; egyik perczben általános tisztelet, a másikban közbötrankozás tárgya volt; szerettecs félték töle egyaránt. A töbök közt egyszer fejtbe vette, hogy a kerületi főnök által, ki ifju korában födrász volt, gondörtöttet fél hájat. Még is jelent ennek házában — és erőszakos fellépésével kényszerítette a magas állású tisztviselőt, hogy furten gyakorolja rég nem próbált művészetét. — Persze, hogy e kalandnak az volt a következése, hogy a katonai szolgálatól búcsút kellett vennet.

Haza jött Erdélybe s Kolozsvárröt szándékozott hosszab idöt tölteni.

(Folytatás köv.)

a n a k nevez, a meg a női húségnek és anyai szeretetnek példányképe volt. Es bizonyára a magyar nőre mint nőre és mint anyára várt a régi időben a legszülyosabb szerep. — Hányzor kellett a harczokban edzett nyers férjét eszedök szavával megértekre inteni — és hányzor kellett a legnagyobb tapintattal oda hatnia, hogy a könnyen lobozzó gyermekben fékezze az apa által szöött indulatosságot.

Es ha valaki, úgy Cserey Ilona méltó arra, hogy e tekintetben a régi magyar nők példányképe lehessen.

Elökölö szülői zárdában neveltették, ahol korán megtanították türelemre, lemondásra. Nem is volt a növendék leánykanak semmi kívánni valója, semmi tökos öhája — mig rokoni házában — hova olykor kijárt a zárdából — meg nem ismerte Erdélynek akkor legböbbször emlegetett első gavallérját: Wesselenyi Miklóst.

E találkozás óta azonban oda volt a leánya nyugalma; ábrándos lelke kirepült a zárdá falai közöl s követte kalandról-kalandra a kedves ifju alakját, kibén a középök aristokratikus és durva érkelesei együtt voltok megtestesülvé. Nem volt többé a vig, az enyelgö gyermek; ábrándos hajadónna változtatta a Wesselenyivel való találkozás. Keröte a magányt s szép kéz szemét egy pontra szögezve órákig elmerengött, könyvek gyűlték a szép szemekbe s olykor görösök szökög szakadt fel vívödö kebelöböl. Mifé? — Mit tudta ö?! Csak azt érezte, hogy e

szönhetjük azt, hogy annak idejében a pánszláv párt fő zászlóvivőjét, ennek vejét a további működésre teljesen képtelenné tette, a város polgárait a hazaelenes üzemeltető való tartózkodásra serkentette, hogy szétporladt a pánszláv had; neki köszönhetjük, hogy Kliment Lajos és Machovics Izidor ev. illetékos rom. kath. lelkes személyében oly derék lelki vezetőket nyertünk, kikben meg van a kellő biztosíték arra, hogy az »v. szőlőjének« érdemes mánksaival valóandán s a hazafiság tekintetében a polgárságnak fénylő példái lesznek; neki köszönhetjük azt, hogy városunk anyagi tekintetben a felvidék városai közt ingyenes méltó helyet foglal el, hogy van önkéntes tüzoltó-egyesületünk, dalárdánk, kaszinóink, palotaszerű nagy vendéglők, a törvény kívánalmainak megfelelő népoktatási tanintézetek,

A város polgársága teljes odaadással, szeretettel s tisztelettel függ ó rajta. Ennek tanúi voltunk e hó 9-én este, a mikor is a város képviselőtestülete az önkéntes tüzoltó-egyesület s polgársággal egyesülve, teljesen sikerült fáklyamenetet rendezett tiszteletére, abból az alkalomból, hogy a közügy terén szerzett érdemei elismerésül ó Felsőgától a Ferencz-József rend lovagkeresztjét nyerte. A megtisztelő ünnepély szónokai voltak: N e d e c k y Árpád a tüzoltók főparancsnoka és B o r y Arnold városi főjegyző. Az ünnepelt polgármester sikerült válassza nagy hatást tett a több száza menő közönségre.

Maguk részéről azon óhajjal fejezték be rövid sorainkat: Adjon az Isten sok ilyen polgármestert a hazának s boldogulásunk biztosítva lesz! —K.

KÜLÖNFÉLEK.

Választás. A szklenői kerületben f. hó 17-én tartott meg a megyehelyi bizottság tagválasztás Tivadorközy Tivadorközy elnöklete és Höhenrider Gyula helyettes elnöklete alatt. Egyhangulag Szűllő Géza kir. tanfelügyelő választotta meg.

A selmecei gyogy. és természetudományi egyesület természetudományi szakosztálya f. hó 29-én délután 4 órakor a bányászati és erdészeti akadémia központi épületének első emeleti »D.« tantermében ülést tart, melyen Herrmann Emil akadémiai tanár a gravitatio törvényének elemi úton való leszármaztatásáról fog értekezni. Az előadás után fognak hivatalos ügyek elintéztetni.

Táncmulatság. Zsolnán, a csinórak f. évi január hó 29-én este 8 órakor az »Uri ház« ujonnan berendezett helyiségeiben kisebbkörű táncmulatság fog megtartatni. Meghívók nem küldetnek szét. A hölgyek kéretnek, hogy egyszerű ruhában jelenjenek meg.

Miklósi szénársulatának Selmecezen már sehoggy sem sikerült télt háza szert tenni. E mellett még az igazgató fekvő beteg is, mi alighanem döntő befolyással lesz a társulat sorsára. Kivánatos volna, ha legalább utralvalóul nehány télt házat nyernének.

Nyilvános nyugtázás. A korponai önkéntes tüzoltó-egyesület f. januárus hó 9-én tartott táncmulatságára alkalmas a következők felülizettek: József főherczeg, 6 cs. és kir. karnas 5 frt. Pongrácz Lajos es. kir. kamarás s hontmegyei alispán 2 frt. Dacsó Pál orsz. képviselő 2 frt. Baiersdorff és Biach fakerskedő czég 8 frt. Bujkovszky Mihály 1 frt. Rothardisz János Drénóról 1 frt. Blaho István Cs. Varbókról 1 frt. Hulak János Cs. Varbókról 1 frt. Machovics Izidor 1 frt. Herrmann József 1 frt. Korponán, 1887. jan. 18.

Egy kis deák került a kórházba a napokban Selmecezen. A szegény fu óhszert és hidegtől gyötörtetve az utcán összerogyott, mire arra menők felvették s bevitték a kórházba. A szerencsétlenek egyik házigazdája a ruháját, a másika az ágyneműjét tartván vissza lakbár hátralek fejében, végre hideg szalmán takaró nélkül volt kénytelen fekdülni. Ez az életmód biztos út a kórházba.

A selmecebányai dal- és zeneegyesület idei hangversenyét február 5-én tartja meg, mely annál is inkább érdekesnek ígérkzik, minthogy a rendező bizottságnak sikerült

Muszka Margit, Krausz Adél és Lujza kisasszonyokat megnyerni a közreműködésre. A meghívók már szétküldettek; a rendezőség arra kért fel bennünket, hogy tudassuk, ha netalán valaki, ki meghívásra számot tarthat, a meghívottak sorából tévedésből kimaradt volna, sziveskedjék Joerges Ágoston úrhoz fordulni, ki egyuttal a belépésjegyek elárulását is magára vállalta.

Bal. A selmecei bányászati és erdészeti akadémia segélyegyesülete január hó 15-én tartotta meg szokásos bajját a S e m b e r y teremben, mely, mint mindig, úgy most is igen jól sikerült. A bal védnőknéje S o l e z H e i n e z Emma úrnő ó nagysága volt, ki szokott kedvességével és szeretettel méltóságos viselte a védnőknői szerepet — Nevezetesen a segélyegyleti bal arról, hogy a selmecei és vidéki hölgyközönség sokkal nagyobb számmal jelent meg azon, mint a felvált években, s úgy hisszük, egyikük sem bánta meg az azon való megjelenését. — A tánczólközönség — mit már oly régóta emlegetünk mi selmecebányaiak — azonban ismét kisebb volt a karzatnál, melynek sorából oly sok kedvelt táncosnét szeretünk volna látni — nem a parketten azon egyszerű okból, mert a S e m b e r y teremnek nincs parkete, hanem — a tánczólközönség. A balbizottság, melynek élén S o l e z Gyula főerdőtanácsos, akad. tanár s a segélyegylet elnöke állott, semmi fáradságot és áldozatot nem kimélt, hogy e bal méltó legyen az előbbiektől által kivívott hírnévhez. A terem széles díszítés dícséretét érdemel. A toailette-köpenyek fenyések voltak, az uralkodó a rózsaszín. A táncz este nyolcz órakor kezdődött a csárdással, s tartott, — nem mint a tánczrenden írva volt: »világos virradtig, csupán — reggeltől 4 óráig. Ez azonban már selmecei divat. Négy órán túl még egy mulatság sem tartatik pár év óta Selmecebányán. A tánczólközönség azonban ezen rövid időt annál jobban használta fel, s e bal előideihez méltóan fejezte be. A tánczólközönség sorában S o l e z H e i n e z Emma úrnőn kívül még a következő hölgyeket volt alkalmunk feljegyezni: Aschenbrierné Cornél, Barsy Angéla és Irén (Széklakna), Bello Emilia, Divald Agatha, Glósz Anna, Hajek Irén, Hlavathy Eugenia, Herczmanszky Gizella (Felső-Ápáthy), Joerges Ida és Jetti, Kachelmann Margit, Kalchik Ella, Kaldrovits Margit, Kostenszky Ella, Kuzma Piroksa (Főt-Felsőcz), Péch Irén, Richter Éva, Ruttokay Paula (Korpona), Schenek Irma, Szűzbely Miranda, Szász Anna, Técsi Margit, Tirts Gizella, Udvardy Nina (Garam-Zseliz), Urban Jolán, Vankovits Jolán, Weress Irma, stb. kisasszonyok; továbbá Aschenbrierné, Barsyné (Széklakna), Csereyné, Farbakyné, Herczmanszky, Joergesné, Kachelmann, Kaldrovicsné, Kasparekné, Kostenszky, Paschné, Plachyné, Ráthné, Richter, Szász, Storchné, Tirtsné, Urbanné, Vankovitsné, Vágnerné, Weressné stb. úrnők. — Az akadémiai tanári kar, mint mindig, úgy ez évben is megtisztelte az ifjúságot jelenlétével.

Kiállítás. Az orsz. m. kertészeti egyesület f. é. ápril 24-től május 2-ig tartó második tavaszi kiállítást rendez Budapestben a városligetben. A program szerint a kiállítás öt osztályra oszlik, u. m. nyilvánosok és egyéb dísznövények, élővirágokból összeállított kézi munkák, konyhakertészet, gyümölcs-kertészet és kertészeti eszközök és berendezések osztályára. — E szerint a díjak is 5 rendűek. — A bejelentési határideje április 10-ike. — A rendező bizottság tagjai: E m i c h Gusztáv elnök; S z e l n á r Adolf titkar; D e n g l e r Antal, F e k e t e József, M a u t h e r Ödön, N o n n János, id. P e c z Ármán és V é r i Károly biz. tagok.

Nyilvános számadás. A selmecebányai m. kir. bányász és erdész akad. segélyző egyesület által 1887. január 15-én rendezett zártkörű táncmulatság összes bevételé 301 frt. összes kiadás 220 frt. 92 kr. Tiszta jövedelem 80 frt. 8 kr. Felülizettek: Fülöp Coburg Gothai herczeg ó fensége 10 frt. Zsigmondy Vilmos ó. gy. képviselő 10 frt. Soltz Gyula kir. főerdőtanácsos 10 frt. Br. Mednyaszky Dénes 2 frt. Farbak István akad. igazgató 1 frt. Dr. Schenek István 2 frt. Mácsay Károly 5 frt. Hofmann Sándor 5 frt. Milosevics Gyula 5 frt. Geitner Tivadár 5 frt. Soltz Vilmos 3 frt. Halász Géza 3 frt. 50 kr. Plachy Bertalan 2 frt. Heinecz Hugó 3 frt.

50 kr. Wankovics Lajos 5 frt. Pöschl Ede 50 kr. Marschalkó Gyula 1 frt. Füzely Ágost 1 frt. 50 kr. Storch János 2 frt. Belusits 50 kr. Krausz W. G. 50 kr. Dr. Pekár Lajos 50 kr. Andreias Janos 40 kr. Szöllösy Manó 50 kr. N. N. 10 kr. *Schreiber Ferencz s. e. alelnök. Fogassy Gyula s. e. jegyző.*

A selmecebányai m. kir. bányász és erdész akademiáj ifjúsági kör dal és zeneegylete által 1886. december 13-án rendezett Concert bevételé: Jegyekért befolyt 231 frt. 60 kr. Felülizetésekből 11 frt. 20 kr. Összes bevétel 243 frt. 80 kr. Összes kiadás 172 frt. 78 kr. Tiszta jövedelem 71 frt. 11 kr. Felülizettek: Zsigmondy Vilmos ó. gy. képviselő 5 frt. Br. Mednyaszky Dénes 2 frt. Dr. Schenek István 2 frt. Dr. Stuller Gyula 1 frt. Storch János 1 frt. Schmidt László urak 20 kr. A t. műpártoló közönség az akad. ifjúsági kör képviselőitben fogadják háas köszönetünket Kelt Selmecebányán 1887. január 20-án. *Schreiber Ferencz ifj. kör elnök. Fekete Ferencz ifj. kör pénztáros.*

Az úttörőknek mindig és mindenütt számtalan nehézséggel kellett megküzdeniök. Mindazok, kik nagy és új eszmékért keltek haza, csak óriási áldozatok árán érték el céljukat. Mikor négy év előtt Budapestben megindult egy szerény lap, a »Magyar Hazafiasszony« mindenki korai halált jósként annak. — S ime négy év elmult s a kis, szerény »Magyar Hazafiasszony« egyike lett legterjedtebb hetilapjainknak s alig van az országban község, hova több példányban nem járna. De a »Magyar Hazafiasszony« meg is érdemelt azt a nagymérvű pártolást, melyben országszerte részesül, mert négy évi fennállása óta nemcsak terjedelemben növekedett, hanem sikerült számos jeles írónak és írónőnek maga köré csoportosítania, úgy hogy minden tekintetben megféle maga elé kitűzött céljának, vagyis a háztartás, a konyha, a gazdaság, a nevelés, házi orvosi és egészségügy, kertészet stb. téren ép oly hasznos tanácsokat nyújt olvasóinak, mint kellemes szórakozást nyújt »Munka után« című ingyenes szepirdalmi melléklete, mely a legnagyobb változosságban közöl költeményeket, beszédeket, rajzokat, humoreszket, érdekesítő regényeket, talányokat s egyéb apróságokat. A »Magyar Hazafiasszony« előfizetési ára egész évre 6 frt. fél évre 3 frt. negyed évre 1 frt. 50 kr. s a kiadó hivatal (Budapesten, nagy korona-utca 19. sz.) melyhez az előfizetéseket legelőszérűbben póstaútalványon intézendők, kivánatra bárkinek ingyen és bérmentve szolgál mutatóvány számkkal.

Egy jó magyar családól szaporodott újabban Selmecebányára lakosság. Wankovics Kálmán városi bérlo családját értjük, ki itteni tartózkodásának rövid ideje alatt már is sokak rokonszenvét megnyerte s azon meggyőződést kelti bennünk, hogy a Felső Major vendéglő, a város e nem jelentéktelen tulajdonát értékében emeli följá.

KÖZGAZDASÁG.

Oldjuk meg a községi faiskolák munkaeredményének kérdését!

A községi faiskolák ügye. meny nyíben ezek jól felfogott alapon kifejleszt munkásságtól tétellezzük fel, és sorban hazai gyümölcs termelésünk rendszeres, jövedelmű kimivelését: hova tovább mind komolyabban foglalkoztatja az illetékos körök s a faiskolák előmenetelét célzó intézkedések napirendben vannak.

Mindennek dacára azonban, meg vajni csekély eredményt konstatalhatunk; ha vannak is helyi-helyi faiskolák, melyek céljának megfelelőleg berendezték, számbavehető munkásságot fejtenek ki: ép oly bizonyos, hogy a legtöbb faiskolában a faiskolai műveleteknek még csak nyoma sem ismerhető fel.

És ezen kedvezőtlen körülménynek okát, bár mely oldalról kutassuk is azt, e faiskolák előmenetelét célzó intézkedések hiányos voltában találjuk.

Ráutalunk erre.

Minden eddig a faiskolák érdekében tett intézkedés oda irányult, hogy a faiskolák kezelő néptanítóit a faiskola kezeléséhez megkivántató ismereteket megszeressék, más részt

pedig, hogy ne közönyösséggel de szeretettel, ügybuzgósággal viselkedjenek eme hivatásuk iránt.

És mert e faiskolák ügye a néptanító kezében van, és mert ők a faiskolának kezelői, és mert tény az, hogy a faiskolában csak ott ismerhető fel számbavehető munkaeredmény, hol az illető tanító e reá bízott faiskola iránt közönyösséggel nem viselkedik és a kezeléshez megkivántató ismeretekkel bír: a mondott intézkedések irányát nem rozsalhatjuk ugyan, de azért azokban nem találjuk teljesean a községi faiskolák munkaeredményének kérdését megoldva.

Ime a legtöbb tanító a faiskola kezeléséhez megkivántató ismeretekkel még mindig nem bír s ki tudja mikor lesz annak birtokában, másrészt a közönyösség, melylyel a legszamosabb néptanító a faiskola iránt viselkedik, csak keveseknél törhető meg s így a faiskola marad a régibe, továbbra is csak az ügy lehangolására.

Nézetünk szerint a következő intézkedések megtétele biztosítaná a kívánt sikert ott is, hol az eddigi intézkedések eredményre nem vezettek.

Vétezzék ki az illető tanító kezéből a faiskola kezelése s egyelőre másként legyen gondoskodva annak kezeléséről!

Kivitele ennek épen nem ütökik nehézségek.

Minden faiskolának meg van bizonyos pénzalapja s azontúl, a legtöbb község nem vonja meg közmunkából sem a napszámos munka teljességét a faiskolában, s még az is kolás gyermekek munkaeje is felhasználható a körülményekhez képest.

Ezek állván már most rendelkezésünkre gondoskodjunk a faiskola kezeléséről oly módon, hogy nyerjünk meg egy ügyes, képzett szakembert és pedig oly formán, hogy az illető ne csak egy faiskola kezelője legyen, de az adott viszonyok szerint 10—20 esetleg 30 község faiskoláját kezelje.

Részletlezzük a vándor faiskola kezelői szervezést a könnyebb megérthetős okért.

Egy ügyes szakember, ha gyakorolja a kézbennemésítést, helyben ojtást, hajtó szemzést, alvó szemzést és őszi ojtást: könnyű szerrel képes évenként 30,000 nemesítést tenni s így, tegyik fel, hogy 15 község nagyobb, vagy 30 község kisebb terjedelmű faiskolája áll kezelésé alatt, 2000 illetve 1000 ojtványt, nemes esemetét produkálhat évenként, egyenként a kezelése alatt álló faiskolákban, s mert 2—3 éves korukban adatkak ki az ojtványok, a faiskolákban, a nagyobb kiterjedésűekben, mindenkor 6000 és a kisebb faiskolákban 3000 ojtvány lesz található a vadonczokon kívül, melyek ugyancsak a faiskolákban állítatnak elő.

Nem-e új képe lenne ez a faiskolának!

És mibe kerülne ez az illető községnek egyenként?

A talaj ingyenes megmunkálása a közmunkából s megvéden az iskolás gyermekek munka erejéből ki nem futná, némi segítségre lenne csak egy néhány napszámmal az évközben munkálaltoknál, ezenkívül magakra, ha az gyűjtés utján nem volna beszerezhető helyben, egy—két forint, és végre a vándor faiskola kezelő javadalmazásához való hozzá járulás.

Egy bizonyos kulcs szerint határozzuk meg a vándor faiskola kezelő fizetéséhez való hozzá járulást. Így ha 1000 ojtványt állít elő évenként valamely faiskolában, az illető község 10 forintot fizetne csak, míg ha 2000-et, 20 forintot.

Megterhelhetése lenne e ez az illető községnek midőn például 10 forintért s némi csekély munka nap-

